

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 156/2024-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Martinom Paškalom, advokátom, Záhradnícka 27, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 16Co/137/2023 takto

rozhodol:

- Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 16Co/137/2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
- Krajskému súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 16Co/137/2023 **prikazuje** konať bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadost'učinenie **1 000 eur**, ktoré **je** Krajský súd v Bratislave **povinný** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jeho právnenmu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 28. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní sp. zn. 16Co/137/2023 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Žiada o priznanie finančného zadosťučinenia 10 000 eur a náhrady trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Žalobou doručenou 19. novembra 2014 Krajskému súdu v Trnave sa sťažovateľ domáhal preskúmania rozhodnutia – oznámenia prezidenta Komory veterinárnych lekárov Slovenskej republiky (ďalej len „komora“) č. 168/2014 z 1. októbra 2014 o tom, že sťažovateľ nebude zapísaný na kandidátku pre voľby do orgánov komory, pretože nespĺňa podmienku podľa volebného poriadku z dôvodu, že počas predchádzajúcich troch rokov mu bolo uložené disciplinárne opatrenie. Krajský súd v Trnave uznesením z 21. apríla 2016 vec sťažovateľa postúpil Okresnému súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) ako súdu vecne a miestne príslušnému, ktorý prípisom z 13. júla 2017 postúpil vec krajskému súdu. Krajský súd prípisom z 12. septembra 2017 vrátil vec okresnému súdu. Sťažovateľ podaním z 27. februára 2018 žiadal, aby bol spis predložený kompetenčnému senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Najvyšší súd prípisom z 21. augusta 2018 vrátil vec bez vydania rozhodnutia, pretože neboli splnené podmienky na predloženie spisu najvyššiemu súdu. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 74S/1/2016 z 23. januára 2019 žalobu sťažovateľa zamietol. Proti predmetnému rozsudku podal sťažovateľ odvolanie, ktoré bolo 13. augusta 2019 predložené krajskému súdu. Vec sťažovateľa bola 6. júna 2023 elektronicky premigrovaná na novovzniknutý Správny súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“). Správny súd vyslovil svoju vecnú nepríslušnosť na prejednanie žaloby a prípisom z 15. novembra 2023 vec postúpil krajskému súdu. Vec bola 23. novembra 2023 opäť predložená krajskému súdu, kde je vedená pod sp. zn. 16Co/137/2023.

III.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podľa sťažovateľa postupom krajského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu jeho označených práv tým, že takmer 5 rokov od podania odvolania nevykonal žiadny úkon. Sťažovateľ pritom zdôrazňuje, že jeho odvolanie bolo 13. augusta 2019 doručené krajskému súdu, ktorý bol až do postúpenia spisu správne súdu nečinný. To znamená, že spis sa s výnimkou krátkeho obdobia 5 mesiacov (od 1. júna 2023 do 15. novembra 2023 z dôvodu účinnosti novej súdnej mapy, pozn.) celý čas nachádzal na krajskom súde, kde bol vedený pod rôznymi spisovými značkami. Je toho názoru, že pri posudzovaní porušenia jeho práv by sa mala zohľadniť aj celková dĺžka konania, keďže sťažovateľ sa od roku 2014 nevie domôcť právoplatného rozhodnutia súdu vo veci preskúmania zákonnosti rozhodnutia prezidenta komory. Poukazuje aj na význam predmetu sporu. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti má 53 rokov a v roku 2020 mu bol opätovne odmietnutý zápis na kandidátku pre voľby do orgánov komory z tých istých dôvodov ako v roku 2014.

IV.

Vyjadrenie krajského súdu

4. Krajský súd v súvislosti s dĺžkou odvolacieho konania (od predloženia veci 23. novembra 2023) poukázal na skutočnosť, že povinnosťou senátu 16Co bolo prednostne prejednať a rozhodnúť veci,

ktoré napadli na krajský súd skôr (k 31. októbru 2023 to bolo 153 vecí a z toho 57 vecí starších ako 1 rok), a veci, na ktorých rozhodnutie je stanovená zákonná lehota. Uviedol, že s predmetnou vecou sa aktuálne oboznamujú členovia senátu s predpokladom jej prejednaní a rozhodnutia najneskôr do konca júna 2024. Ústavný súd by preto nemal sťažnosť uznať za dôvodnú.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

7. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

8. Vo vzťahu ku kritériu zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že atypický predmet konania vyvolal problém s ustálením právomoci súdov na rozhodnutie o sťažovateľovej žalobe, teda či je na jej prejednanie vecne príslušný civilný súd alebo správny súd. Uvedené dokumentuje aj skutočnosť, že spis sa od 1. júna 2023 (účinnosť súdnej mapy) až do novembra 2023 nachádzal na správnom súde.

9. Pri hodnotení správania sťažovateľa v napadnutom konaní ústavný súd nezistil okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v priebehu konania k zbytočným prietahom. Na druhej strane je však potrebné poukázať na to, že sťažovateľ sa v období vyše štyroch rokov (od nápadu veci krajskému súdu v auguste 2019) nezaujímal o priebeh odvolacieho konania, neurgoval posun v konaní či rozhodnutie súdu, nepodal ani sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi súdu. Počas konania si teda dostatočne nehájil svoje práva [*vigilantibus iura* (obdobne pozri aj III. ÚS 382/08 a III. ÚS 254/09, I. ÚS 780/2014, I. ÚS 148/2016)], o to zvlášť, ak bol riadne zastúpený advokátom. Na uvedenú skutočnosť ústavný súd prihliadol pri úvahe o primeranosti finančného zadosťučinenia.

10. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup krajského súdu v napadnutom odvolacom konaní z hľadiska existencie zbytočných prietahov, ktorý je charakterizovaný jeho nečinnosťou v trvaní štyri a pol roka (v rámci tejto doby sa spis pol roka nachádzal na správnom súde). Procesný postup krajského súdu tak vôbec nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa. Krajský

súd mal postupovať aj so zreteľom na celkovú dĺžku konania (prebiehajúceho od roku 2014), čo zjavne neurobil.

11. Obranu krajského súdu, ktorý poukázal na nutnosť rozhodovať veci, ktoré mu napadli skôr, nebolo možné akceptovať. Ústavný súd už judikoval, že nesplnenie povinnosti súdu rozhodnúť bez zbytočných prietáhov nemôže stratiť charakter protiprávnosti dôsledným uplatňovaním pravidla o vybavovaní jednotlivých vecí podľa poradia ich nápadu (III. ÚS 572/2022).

12. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

13. Vo vzťahu k námietke porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd uvádza, že kritériom jeho aplikovateľnosti je materiálna povaha predmetu konania. Aplikácia uvedeného článku dohovoru prichádza do úvahy iba v prípade, že ide o konanie, v ktorom sa rozhoduje o „občianskych právach alebo záväzkoch“, prípadne o „oprávnenosti trestného obvinenia“.

14. Sféra politických práv (kam patrí aj volebné právo) je *ratione materiae* nezlučiteľná s kategóriu civilných záväzkov. Prípady riešené u štrasburských orgánov ochrany práva (napr. Orujov proti Azerbajdžanu, rozsudok z 26. 7. 2011, č. 4508/06, § 62 a judikatúra tam citovaná) sa však buď týkali volieb do parlamentov, volieb prezidenta, alebo volieb do orgánov teritoriálnej samosprávy – išlo teda typicky o sféru verejného práva. Prípád sťažovateľa nie je rovnaký, čomu nasvedčuje aj to, že bol v konečnom dôsledku rozhodovaný v civilnom (nie správnom) súdnictve.

15. ESĽP sformuloval základné kritéria aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru v jeho civilnej časti (napr. Krosta proti Poľsku, rozsudok z 2. 2. 2010, č. 36137/04, § 50), ktorými sú: existencia sporu o právo alebo záväzok, ktorý je skutočný a vážny a rozhodnutie v spore má priamy vplyv na existenciu, rozsah alebo spôsob výkonu tohto práva alebo záväzku (i), právo alebo záväzok má svoj základ vo vnútroštátnom práve (ii), právo alebo záväzok má civilnú povahu (iii). Sťažovateľ sa v napadnutom konaní domáha preskúmania a zrušenia listu prezidenta komory, ktorý je len konštatovaním o nesplnení podmienok pre voľbu do orgánov komory a pre zápis na kandidátku. Predmetným listom sa nerozhodovalo o žiadnych právach a povinnostiach žalobcu. V žalobe sťažovateľ namieta znenie stanov a volebného poriadku upravujúce obmedzenie možnosti kandidovať za člena volených orgánov komory, ktoré sú záväzné pre všetkých jej členov. V napadnutom konaní neexistuje spor o právo, ktoré by malo civilnú povahu (sťažovateľ v žalobe argumentuje porušením základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ústavy, pozn.), a rozhodnutie v spore ani nemá vplyv na existenciu tohto práva. Ovplyvniť existenciu a možnosť výkonu tohto práva môže v prípade sťažovateľa len výsledok konania o preskúmanie rozhodnutia komory, ktorým mu bolo uložené disciplinárne opatrenie (ktoré sťažovateľ aj inicioval) a pre ktoré bol vylúčený z možnosti uchádzať sa o volenú funkciu.

16. S poukazom na uvedené ústavný súd dospel k záveru o neaplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru v jeho civilnej časti, čo súčasne vylučuje možnosť jeho porušenia postupom krajského súdu v napadnutom konaní. V tejto časti preto ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

17. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom krajského súdu v odvolacom konaní došlo k porušeniu označeného práva sťažovateľa, prikázal podľa čl. 127 ods. 2 ústavy krajskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

19. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada priznať finančné zadostučinenie 10 000 eur z dôvodu, že ako člen komory nemá prístup k voleným funkciám vo svojej stavovskej organizácii a v dôsledku pretrvávajúcej právnej neistoty mu je každé voľby odmietaný zápis na kandidátku.

20. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

21. S poukazom na dĺžku napadnutého konania, berúc do úvahy predmet konania a pasivitu sťažovateľa v konaní, ktorá neindikovala stav jeho právnej neistoty, bolo podľa názoru ústavného súdu primerané priznať sťažovateľovi finančné zadostučinenie 1 000 eur (bod 3 výroku nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného zadostučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľovi podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nárok na náhradu trov konania, ktoré sťažovateľ vyčíslil v sume 856,75 eur.

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu s 20 % DPH predstavuje sumu 856,75 eur.

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. mája 2024

Robert Šorl
predseda senátu